

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії та соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВДЗП 2.1.1. РЕЛІГІЄЗНАВСТВО
(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 012 «Дошкільна освіта»
013 «Початкова освіта»
014 «Середня освіта»
029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
032 «Історія та археологія»
034 «Культурологія»
035 «Філологія»
051 «Економіка»
052 «Політологія»
053 «Психологія»
054 «Соціологія»
055 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
056 «Міжнародні економічні відносини»
061 «Журналістика»
073 «Менеджмент»
081 «Право»
101 «Екологія»
124 «Системний аналіз»
227 «Фізична реабілітація»
242 «Туризм»

2020 – 2021 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Релігієзнавство» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта», 014 «Середня освіта», 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», 032 «Історія та археологія», 034 «Культурологія», 035 «Філологія», 051 «Економіка», 052 «Політологія», 053 «Психологія», 054 «Соціологія», 055 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», 056 «Міжнародні економічні відносини», 061 «Журналістика», 073 «Менеджмент», 081 «Право», 101 «Екологія», 124 «Системний аналіз», 125 «Кібербезпека», 242 «Туризм»

Розробники:

Цибулько О.С., доцент кафедри філософії та соціології, кандидат історичних наук, доцент (без вченого звання «доцент»)

Іванов П.М., доцент кафедри філософії та соціології, кандидат філософських наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії та соціології МДУ

Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри філософії та соціології

(підпис)

Слющинський Б.В.

(прізвище і ініціали)

© Цибулько О.С., 2020 рік

© Іванов П.М. 2020 рік

© МДУ, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0101 Педагогічна освіта, 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини, 0201 Культура, 0203 Гуманітарні науки, 0301 Соціально-політична науки, 0302 Міжнародні відносини, 0303 Журналістика та інформація, 0304 Право, Економіка та підприємництво, 0306 Менеджмент і адміністрування, 0401 Природничі науки, 0403 Системні науки та кібернетика, 1401 Сфера обслуговування	За вибором	
Модулів – 2	Спеціальність:	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3	<u>012 «Дошкільна освіта»</u> <u>013 «Початкова освіта»</u> <u>014 «Середня освіта»</u>	2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>модульне дослідження</u>	<u>029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»</u> <u>032 «Історія та археологія»</u> <u>034 «Культурологія»</u> <u>035 «Філологія»</u> <u>051 «Економіка»</u> <u>052 «Політологія»</u> <u>053 «Психологія»</u> <u>054 «Соціологія»</u> <u>055 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</u>	Семестр	
Загальна кількість годин - 90	<u>056 «Міжнародні економічні відносини»</u> <u>061 «Журналістика»</u> <u>073 «Менеджмент»</u> <u>081 «Право»</u> <u>101 «Екологія»</u> <u>124 «Системний аналіз»</u> <u>227 «Фізична реабілітація»</u> <u>242 «Туризм»</u>	3-й	3-й
		Лекції	

Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-год.	-год.
		Самостійна робота	
		50 год.	68 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	
		Вид контролю:	
		залік	

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33 % (30/60)

для заочної форми навчання – 7,5 % (12/78)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення студентів із предметом, структурою та теоретико-методологічними завданнями релігієзнавства; надання студентам систематизованих знань про об'єктивні закономірності появи, історичного розвитку та функціонування релігії на різних етапах духовно-культурного суспільно-релігійного поступу людства.

Завдання:

- висвітлити природу походження релігії (науково-філософський та теологічний підходи);
- визначити роль і місце релігії у процесі самовизначення та становлення людини як особистості;
- проаналізувати сучасний стан релігії (церкви) в світі, Україні та регіоні і показати основні тенденції змін релігійної мережі;
- познайомити студентів з основними принципами, що забезпечують мирне співіснування релігійного й альтернативного до нього світогляду, сприяють утвердженню міжконфесійної злагоди й релігійної терпимості між людьми різних конфесій та світоглядних позицій.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Релігієзнавство» спрямована на опанування наступних компетентностей:

інтегральна:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність вчитися і бути сучасно навченим;
- здатність до адаптації та дії у новій ситуації;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

фахові:

- здатність планувати власну діяльність та управляти часом;
- здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань;
- здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

Передумови для вивчення дисципліни: дисципліна «Релігієзнавство» вивчається після вивчення дисциплін «Історія української культури», «Історія України», «Філософія».

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: специфіку релігієзнавства як явища світоглядної культури людства, змістову визначеність понять «релігія», «конфесія», «деномінація», основні етапи формування та розвитку різних релігійних течій, їх доктрини та культово-обрядову практику, характер основних проблем, методологічні особливості принципів релігієзнавства.

вміти: аналізувати сучасну релігійну картину світу, орієнтуватися в історії та віровченні різних релігій, визначати позитивні та негативні сторони тих чи інших релігійних явищ і подій.

Відповідно до ОПП «Релігієзнавство» як навчальна дисципліна сприяє формуванню таких компетентностей

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати професійні задачі та педагогічні проблеми у професійній діяльності вчителя початкової школи, що характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні:	
Здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним з використанням сучасних інформаційних технологій.	КЗ-1
Здатність адаптуватися до змінних умов професійної педагогічної діяльності, прийняття рішень у мінливих умовах педагогічної праці.	КЗ-2
Здатність до самоаналізу та коригування власної діяльності, саморозвитку.	КЗ-6

Відповідно до ОПП «Релігієзнавство» як навчальна дисципліна сприяє досягненню таких результатів навчання

Результати навчання	Шифр результату навчання
Вміти аналізувати основні напрями реформування освіти в Україні; формулювати проблеми й оцінити переваги і загрози проведення реформ початкової освіти.	РН2
Вміти визначати соціально-психологічні чинники розвитку й формування особистості молодшого школяра.	РН4
Здатність критично осмислювати знання про основні історичні етапи розвитку початкової освіти в Україні та у зарубіжних країнах, визначаючи позитивні тенденції, негативні наслідки.	РН9

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вступ до релігієзнавства.

Тема 1. Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна

Предмет дисципліни релігієзнавства. Структура релігієзнавства. Релігієзнавча проблематика. Методи релігієзнавства. Категоріальний апарат релігієзнавства. Функції релігієзнавства. Основні принципи релігієзнавства. Відмінності релігієзнавства та теології.

Релігія як суспільне явище. Визначення релігії. Структурні компоненти релігії: релігійна свідомість, релігійний культ, релігійні організації. Основні різновиди релігійних організацій – церква і секта. Типи релігій. Концепції походження релігії. Основні функції релігії.

Родоплемінні (первісні) релігії. Час появи найдавніших релігійних уявлень. Форми ранніх, первісних релігійних вірувань. Концепцію прамонотеїзму. Еволюціоністська школа. Риси первісних релігій. Форми родоплемінних релігій: анімїзм, фетишизм, тотемїзм, магія. Різні види первісної магії

Змістовий модуль 2. Національні та світові релігії

Тема 2. Національні релігії

Етимологія та характерні риси національних релігій. Відмінності визначень дослідниками понять: національна, державна, локальна, народна та етнічна релігія. Характерні риси національних релігій. Характерні типи національних та ранньонаціональних релігій

Давньогрецька, давньоєгипетська та давньоіндійська релігії. Давньогрецька релігія: політеїзм, уособлення і одушевлення явищ природи (анімалїзм), людиноподібність богів, олімпійський пантеон богів. Давньоєгипетська релігія: політеїзм, тріади богів, уявлення про загробне життя, обожнювання тварин, синкретизація богів, обожнення фараонів.

Давньоіндійська релігія: ведичний й брахманський період, Веди та Упанішади, аскеза, жертвоприношення, закони карми, концепція реїнкарнації, необхідності звільнення від нескінченних змін своїх станів (сансара).

Конфуціанство, індуїзм та іудаїзм. релігії. Конфуціанство: джерела конфуціанства, етична проблематика, п'ять основних добродійностей (мудрість, гуманність, вірність, почитання старших і мужність), порядок і гармонія, культ предків, храм предків, “син неба”. Індуїзм: політеїстична релігія, трійця богів: Брахма (бог-творець), Вішну (бог-хранитель), Шива (бог-руйнівник), вчення про дхарму, вчення про переселення душ та карму, каста та кастові ради. Іудаїзм: основи віровчення викладені у Танаху (Старий Заповіт) та Єрусалимському і Вавилонському Талмудах. Мішна та Гемара, синагога, свята і пости, що утворюють характерну рису єврейського життя, іудейські рухи: караїми, рабїнізм, кодекс Маймоніда, хасидизм, консервативний іудаїзм.

Тема 3. Світові релігії

Буддизм. Характерні риси світових релігій. Буддизм. Бог як абсолют, універсальне першоджерело, абстракція. Багаточисельні боги з пантеону Вед, брахманїзму та ін.

Полїтеїзм. Трипітака (Три корзини). Сідхартха Гаутама. Принцип перевтілення (сансари), переселення душі (реїнкарнації), ідея воздаяння (карма), праведний шлях (дхарми). Мета людських прагнень. Детальна картина світоустрою, опис землі як циліндричного диска в пустому просторі. Вчення про життя - “4 істини Будди”. Моральні заповіді буддизму (панчашила). Концепція вузького й широкого шляху спасіння. Вузький шлях спасіння (хінаяна) визначає аскетичний спосіб життя (по суті, монаший), широкий шлях спасіння (махаяна) передбачає виконання принципів панчашила й не вимагає відмови від світського життя. Медитації. Основні напрямки: дзен-буддизм, ламаїзм.

Християнство: монотеїстична релігія: Три особи Бога: Бог-отець, Бог-син, Бог-Дух святий. Священна книга християн (Священне письмо) - Біблія, яка складається із Старого

й Нового Заповітів. Основні догмати християнства Моральне вчення християнства в основному відображено в так званому Декалозі - 10 заповідях (викладених у Старому Заповіті). До основних обрядів можна віднести сім святих таїнств - хрещення, миропомазання, сповідь, евхаристія, священство, подружжя (шлюб), елеосвячення. Вселенські собори: 1-й Нікейський в 325 р. і 2-й Константинопольський в 381 р. на яких прийнято "Символ віри". У 1054 р. розкол на православ'я і католицизм. Виникнення протестантизму (31 жовтня 1517 р.). Три основні течії: православ'я, католицизм, протестантизм (протестанство). Православ'я: Нікейсько-Царьградський Символ віри, культові дії в православ'ї, автокефальні (самостійні) церкви. Католицизм: С постанови 21 собору, Римський папа, основні відмінності католицизму. Протестантизм: лідери Реформації Мартін Лютер, Ж. Кальвін, І. Цвінглі, загальні відмінні риси протестантизму, ранні напрямки, які виникли ще в 16-18 ст. й утворюють англіканську, лютеранську, кальвіністську та інші церкви й секти, пізні протестантські течії, що виникають в 19-20 ст., – баптизм, адвентизм, та ін.

Іслам. Ісламська конференція. Коран та Сунна. Іслам – монотеїстична релігія. Єдиний Бога – Аллах. Відсутність принципу боговтілення. Основні положення віровчення - "7 акид ісламу". Догмати: безсмертя душі, посмертне воздаяння у формі раю або пекла. Етика ісламу. Головні культові вимоги ісламу - п'ять "стовпів віри" та інші вимоги, заборони, вказівки, обряди. Свята. Шаріат. Основні течії: сунізм і шіїзм. Мечеть. Імам і мулла. Муфтій. Умма. Мулла, аятола, великий аятола. Ісламський фундаменталізм. Основні регіони поширення ісламу

Змістовий модуль 3. Роль релігії в сучасному суспільстві

Тема 4. Роль релігії в сучасному суспільстві

Вплив релігії на суспільне життя – сакралізація та секуляризація. Місце релігії в житті соціуму. Роль релігії. Вплив релігії та її функції в суспільстві. Клерикалізація. Різновиди вільнодумства: богоборчество, скептицизм, антиклерикалізм, індиферентизм, нігілізм, атеїзм. Поняття свобода совісті.

Свобода совісті як свобода самовизначення і самореалізації. "Людиномірність" свободи совісті. Свобода совісті в її суб'єктивно-екзистенціальному і суспільно-інституалізованому вимірах. Духовне самовизначення особистості. Філософське визначення поняття "свобода совісті". Свобода совісті" як категорія права. Правовий аспект свободи совісті. Світоглядного вибір. Релігієзнавче осмислення свободи совісті як синтезуючої категорії. Законодавче (конституційне) визначення свободи совісті. "Свобода совісті" й "свобода релігії". "Свобода релігії" та її два основних компоненти - "свобода віросповідань" і "свобода церкви".

Свобода віросповідання як складова структури свободи совісті. Поняття "свобода віросповідання". Поняття "свобода церкви". "Свобода в релігії. Реалізація принципів свободи в релігії. "Толерантність" ("терпимість"). Принципи толерантності. Проблема толерантності у сфері міжконфесійних відносин. Ідея віротерпимості. Проблема віротерпимості. «Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості і Дискримінації на основі релігії або переконань». Гарантії забезпечення свободи совісті, свободи релігії, свободи церкви. Рівень забезпечення гарантій свободи буття релігії. Закон України "Про свободу совісті і релігійні організації". Методологічні засади концепції державно-церковної політики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Вступ до релігієзнавства						
Тема 1. Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна	16	4	2			10
Разом за змістовим модулем 1	16	4	2			10
Змістовий модуль 2. Національні та світові релігії						
Тема 1. Національні релігії	16	4	2			10
Тема 2. Світові релігії	20	6	4			10
Разом за змістовим модулем 2	36	10	6			20
Змістовий модуль 3. Роль релігії в сучасному суспільстві						
Тема 1. Роль релігії в сучасному суспільстві	28	6	2			20
Разом за змістовим модулем 1	28	6	2			20
Усього годин	80	20	10			50
Модуль 2						
ІНДЗ	10		-	-		-
Усього годин	90	20	10			50

5. Темі семінарських занять

з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Релігія як суспільне явище. Ранні форми релігії.	2
2	Християнство	2
3	Іслам	2
4	Буддизм	2
5	Роль релігії у житті сучасної України	2

6. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим планом	
	Всього	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим планом	
	Всього	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Релігія як суспільне явище. Ранні форми релігії.	10
2	Християнство	10
3	Іслам	10
4	Буддизм	10
5	Неорелігії та деструктивні культури	5
6	Роль релігії у житті сучасної України	5
	Разом	50

9. Індивідуальні завдання -10 годин

Провести модульне дослідження з проблеми яка найбільше зацікавила студента в процесі вивчення за бажанням.

Вимоги щодо написання модульного дослідження з курсу релігієзнавства:

Структура роботи повинна містити наступне:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначок (за потребою);
- вступ;
- основну частину;
- висновки до кожного розділу
- загальний висновок;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

Вступ роботи повинен розкривати сутність і стан науково-практичної задачі, її актуальність, науково-практична цінність, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне - сутність проблеми. У вступі повинні бути сформульовані мета роботи та її задачі, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети, об'єкт і предмет дослідження, його методологічну основу, використані методи.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження в загальному випадку є розробка інструментарію вирішення визначеної проблеми. Мета дослідження розкривається в задачах дослідження, що на теоретичному (методологічному, концептуальному), аналітико-прикладному (модельному, інструментальному) і практичному рівні розкривають її зміст.

Об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження - це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, яку обрано для вивчення.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. Предмет дослідження визначає тему реферату.

Методологія дослідження. У вступі обов'язково визначається методологічна основа дослідження, подається перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Їхнє перерахування необхідно робити без відриву від змісту роботи, коротко і змістовно визначаючи, що саме досліджувалося тим чи іншим методом, і які результати дослідження при цьому отримані. Це дасть можливість переконатися в логічності і прийнятності вибору саме цих методів.

Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожен розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом обраного напрямку й обґрунтуванням застосованих методів досліджень. Наприкінці кожного розділу формулюють висновки з коротким викладом приведених у розділі наукових і практичних результатів.

У розділах основної частини приводяться:

- ✓ огляд літератури з теми роботи і вибір напрямків досліджень;
- ✓ виклад загальної методики й основних методів досліджень;
- ✓ розробка прикладних результатів роботи;
- ✓ проведені теоретичні і (чи) емпіричні дослідження;
- ✓ аналіз і узагальнення результатів досліджень, включаючи аналіз ефективності

впровадження (можливого впровадження).

В огляді літератури студент окреслює основні етапи розвитку наукової думки по обраній проблематиці. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, студент повинен назвати ті питання, що залишилися невирішеними і, таким чином, визначити місце свого дослідження в рішенні проблеми. Бажано завершити цей розділ коротким резюме щодо необхідності проведення досліджень у даній області. Загальний обсяг огляду літератури не повинний перевищувати 20 % обсягу основної частини роботи. При викладі загальної методики й основних методів досліджень студент повинний аргументовано представити методологію дослідження і теоретично обґрунтувати напрямок вирішення визначеної проблемної ситуації. Основним теоретичним результатом даної частини дослідження повинні стати метод, методика, чи алгоритм концепція, які б сприяли досягненню мети дослідження за умови застосування механізмів їхньої реалізації, що описано у прикладній частині.

В *другому розділі*, обґрунтовується вибір напрямку дослідження, наводяться методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки, розробляється загальна методика проведення дослідження.

У *третьому розділі*, на підставі отриманих у попередньому розділі результатів, студент з висчерпною повнотою повинен викласти результати власних досліджень з висвітленням того нового, що він вносить у розробки визначених завдань. Студенту варто давати оцінку повноти рішення поставлених задач, оцінку вірогідності отриманих результатів, негативні результати, що обумовлюють необхідність припинення подальших досліджень.

У висновку до роботи з сучасних проблем людинознавства приводяться найбільш важливі наукові й практичні результати, отримані в роботі; указують її значення для науки і практики. Далі формулюють висновки і рекомендації щодо наукового і практичного використання отриманих результатів.

На початку висновку доцільно коротко оцінити стан питання. Далі розкриваються методи рішення поставленої в модульній роботі науково-практичної задачі, їхній практичний аналіз, порівняння з відомими рішеннями. У висновку необхідно підкреслити одержання якісних і кількісних показників, отриманих результатів, обґрунтувати їхню вірогідність, викласти рекомендації щодо їхнього використання.

Після висновку у роботі необхідно надати список літературних джерел, які використано під час проведення дослідження.

У додатки доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи:

- ✓ схеми і таблиці;
- ✓ ілюстрації допоміжного характеру;

Модульну роботу друкують машинописним способом або за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали. Рекомендується використовувати шрифт Times New Roman, що є стандартним шрифтом MS Office, розміром 14 пт. Обсяг основного тексту роботи повинен становити 30-25 сторінок друкарського тексту.

Текст реферату необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: лівий - не менш 20 мм, правий - не менш 10 мм, верхній - не менш 20 мм, нижній - не менш 20 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка - чорного кольору середньої жирності. Ілюстрації можуть бути як чорно-білого, так і кольорового зображення.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) і текстом повинна дорівнювати 2-3 інтервалам (24-36 пт).

Кожен розділ необхідно починати з нової сторінки.

У загальний обсяг роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці й рисунки, що цілком займають площу сторінки. Однак, усі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних підставах.

Орієнтовні теми модульних робіт

1. Л.Фейербах про походження релігії.
2. Концепції походження релігії.
3. Міфологія і релігія: тотожне і відмінне.
4. Релігійні уявлення про сутність і сенс життя.
5. Засновник буддизму: міфологічні уявлення та історичні факти.
6. Буддизм і сучасність.
7. Буддійські організації в Україні
8. Джерела становлення християнства.
9. Поділи християнства
10. Символ віри християнства
11. Міфологічна та історична школи про походження Ісуса Христа.
12. Співвідношення віри, надії і любові в християнській доктрині сенсу життя.
13. Філософська доктрина католицизму.
14. Нікейський собор – розділення церкви на православну й католицьку
15. Основні етапи розвитку протестантської теології.
16. Особливості протестантської богослужбової практики.
17. Сучасні концепції протестантизму.
18. Злиття релігійного та світського права в ісламських державах.
19. Традиціоналізм та модернізм в ісламі.
20. Мусульманське право: питання теорії і практики.
21. Історія створення Біблії.
22. Біблейська мораль.
23. Місце Біблії у світовій культурі.
24. Біблія як джерело правових норм та уявлень.
25. Церковна політика Радянського уряду (20-30-ті роки ХХ ст.)
26. Політика радянського уряду щодо УГКЦ (40-50-ті роки ХХ ст.)
27. Міжконфесійні відносини в незалежній Україні і шляхи їх терпимого співіснування.
28. Свобода релігії і свобода віровизнань: спільне й відмінне.
29. Державні гарантії свободи віровизнань.
30. Свобода совісті в Україні.

10. Методи навчання

Лекції (оглядові, тематичні, дискусії); робота в Інтернет, реферування, конспектування тощо.

11. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня опанування здобувачами вищої освіти матеріалу навчальної дисципліни проводиться шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення дисципліни з метою виявлення ступеню розуміння студентом засвоєного навчального матеріалу. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять (25 балів), а також за результатами виконання студентом індивідуальних завдань, а саме: виконання індивідуального завдання (25 балів).

Загальні критерії оцінювання результатів поточного контролю з дисципліни:

45-50 балів	ЗВО виявив цілковите володіння навчальним матеріалом, вміє аргументовано його викладати під час усних опитувань та письмових відповідей. Усі виконані індивідуальні завдання продемонстрували здатність студента не тільки оперувати теоретичним матеріалом, але й застосовувати його на практиці, знаходити раціональні рішення проблемних ситуацій, його здатність до аналітичного та критичного мислення.
39-44 балів	ЗВО в цілому достатньо повно володіє навчальним матеріалом, здатний демонструвати знання теоретичних питань дисципліни. Водночас, під час усного та письмового викладення деяких питань студент допускає окремі неточності та незначні помилки. Виконані індивідуальні завдання показують, що студенту дещо не вистачає аргументованості.
35-38 балів	ЗВО володіє навчальним матеріалом частково, демонструючи базові теоретичні знання. Усні та письмові питання розкрито частково, поверхово, недостатньо аргументовано. Індивідуальне завдання виконане на достатньо низькому рівні.
0-34 балів	ЗВО не володіє або недостатньо володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту більшості теоретичних питань. Індивідуальне завдання не виконане.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового заліку.

12. Засоби оцінювання

Опитування та доповіді на семінарських заняттях, оцінка за реферат, оцінка за виконане індивідуальне завдання, залік.

ПИТАННЯ до заліку

- 1 Предмет, структура і значення курсу релігієзнавства.
- 2 Релігієзнавство – наука про релігію. Основні релігієзнавчі концепції та їхня характеристика.
- 3 Релігія як сфера духовного життя, її елементи і структура.
- 4 Еволюція релігії її вплив на економічні, політичні, правові, державні й інші відносини.
- 5 Первісні вірування (фетишизм, тотемізм, магія, анімізм).
- 6 Ранні національні релігії і їхні особливості.
- 7 Пізні національні релігії і їхні особливості.
- 8 Особливості міфологічного мислення, їх відміни відрелігії.
- 9 Перші містеріальні культури та їх значення для формування релігійного світогляду.

- 10 Гносеологічні і соціальні основи іудаїзму.
- 11 Основні сюжети Старого Завіту.
- 12 Проблема богочоловіка в іудаїзмі.
- 13 Заповіді, постанови і заборони Старого Завіту.
- 14 Суспільно-історичні умови виникнення й ідейні основи християнства.
- 15 Особистість Ісуса Христа та його вчення.
- 16 Основні сюжети Нового Завіту. Діяння Апостолів.
- 17 Формування культу і церковних організацій християнства.
- 18 Причини поділу християнства.
- 19 Особливості церковної організації віровчення православ'я.
- 20 Християнські монастирі.
21. Свята й обряди православної церкви.
- 22 Особливості віровчення і церковної організації католицизму.
- 23 Соціальна доктрина католицизму.
- 24 Католицизм і православ'я в Україні.
- 25 Соціально-політичні позиції протестантських організацій
- 26 Християнське сектантство і його основні організації.
- 27 Суспільно-історичні умови виникнення ісламу.
- 28 Мухаммед як засновник ісламського віровчення.
- 29 Принципи ісламу й особливості культу.
- 30 Тотожність і розходження текстів Корана і Біблії.
- 31 Основні напрямки в Ісламі: сунізм і шийїзм.
- 32 Буддизм: умови виникнення й еволюції.
- 33 Основні принципи і правила буддизму. Закон карми.
- 34 Місце і роль світових релігій у культурі ХХ століття.
- 35 Посилення соціально-політичної активності релігійних організацій.
- 36 Синкретичні релігійні рухи.
- 37 Міжнародні релігійні організації.
- 38 Боротьба за мир, глобальні проблеми людства і релігія.
- 39 Сучасні нетрадиційні культу.
- 40 Конституційні гарантії правове регулювання свободи совісті в Україні.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				Сума
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2		Змістовий модуль № 3	
T1	T2	T3	T4	100
25	25	25	25	

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю	не зараховано з

		повторного складання	можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Необхідним обладнанням є персональні комп'ютери

15. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Академічне релігієзнавство України. Історія і сьогодення. Колективна монографія. К., 2006. –245 с.
2. .Класики мирового религиоведения. М., 1996.
3. Лубський В.І., Лубська М.В. Історія релігій. К., 2007. \
4. Религиоведение. Хрестоматия. (под ред. М.Яблокова). М., 2000.
5. Релігієзнавчий словник / За ред. А. Колодного і Б. Лобовика. К.: Четверта хвиля, 1996. 392 с.
6. Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: підручник. К., 2007. 379 с.
7. Церковне (канонічне) право: Підручник. / В.І. Лубський, Є.А. Харьковщенко, М.В. Лубська, Т.Г. Горбаченко. К: «Центр учбової літератури», 2015. 640 с.

Допоміжна

1. Аверинцев С. София-Логос. Словарь. К., 2006.
2. Герои Эллады. Мифы Древней Греции. Екатеринбург, 1992.
3. Дисциплінарне релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. А.Колодного). К., 2010.
4. Дюркгейм Е. Первісні форми релігійного життя. К., 2002.
5. Єленський В. Релігія і українське суспільство. // Людина і світ. 1996. № 1-2.
6. Закович М.М. Релігієзнавство. К., 2002.
7. Костюк О. В. Релігійний міф: становлення та трансформація. К.: Міленіум, 2010. 150 с.
8. Леви-Брюль Л. Мистический опыт и символы первобытных людей // Мистика. Религия. Наука. М., 1998.
9. Лосев А. Знак. Символ. Миф. М., 1982.
10. Мюллер М. Введение в науку о религии. М., 2002.
11. Предко О.І. Психологія релігії: історія, теорія, релігієзнавчі виміри. К., 2005.
12. Религиоведение. Энциклопедический словарь. М., 2006.
13. Религиозные традиции мира: В 2 т. М.,1996.
14. Релігієзнавство України. В 2-х книгах. Книга друга: Релігієзнавча наука років незалежності. Колективна монографія. За наук. ред. Валерія Климова та Анатолія Колодного. Київ, 2010. 258 с.
15. Релігієзнавство України. В 2-х книгах. Книга перша: Релігієзнавча думка України другого тисячоліття. Колективна монографія. За наук.ред. Валерія Климова та Анатолія Колодного. Київ, 2013. 439 с.
16. Тайлор Э. Первобытная культура. М., 1989.
17. Форти С. Символы. Энциклопедия. М., 2005.

Інформаційні ресурси

zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=978-12
[ua.textreferat.comx/referati- 5146](http://ua.textreferat.comx/referati-5146)
[infoporn.org.ua/...scho_znachyt_svoboda_sovst_v_ukrayin_
i.am/Koran islam](http://infoporn.org.ua/...scho_znachyt_svoboda_sovst_v_ukrayin_i.am/Koran_islam)
[krugosvet.ru/...PROTESTANTIZM.html.](http://krugosvet.ru/...PROTESTANTIZM.html)
[Calc.ru/ 415.html.](http://Calc.ru/415.html)
[orthodoxy.org.ua/ ukrainian-
orthodoxy.org.ua/](http://orthodoxy.org.ua/ukrainian-orthodoxy.org.ua/)
buddhism.org.ru/
buddhism.lg.ua/articles/tsentr/
filosofua.org.ua/publ/2-1-0-7